

Жуковська Марина Олександрівна,
слухач першого курсу магістратури
ННІ ЗНПК Дніпроперовського державного
університету внутрішніх справ
Кулікова Дар'я Юрійівна,
слухач пешого курсу магістратури
ННІ ЗНПК Дніпроперовського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кахович Олена Олександрівна,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпроперовського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Реалізація проголошеного Конституцією України курсу на становлення України як демократичної та правової держави, а також вимоги адаптації законодавства України до законодавства ЄС залежить від низки факторів, серед яких чільне місце посідає правове регулювання інтелектуальної власності як складової права власності. Надійне законодавче забезпечення охорони і захисту права інтелектуальної власності є одним із факторів, що свідчать про готовність України до інтеграції у європейські співтовариства.

Незважаючи на активне дослідження проблем права інтелектуальної власності в останні роки, багато питань не достатньо вивчені. Зокрема, потребують науково-теоретичного аналізу система захисту права інтелектуальної власності за чинним законодавством України. Аналізуючи проблеми правотворення в системі охорони інтелектуальної власності на основі результатів дослідження проблем правової охорони особистих немайнових і майнових прав, правового режиму об'єктів інтелектуальної власності та правового статусу суб'єктів інтелектуальної власності, можна виявити недоліки і прогалини в системі цивільно-правової охорони особистих немайнових і майнових прав суб'єктів інтелектуальної власності, дати їм відповідну оцінку, визначити їх причини і розробити належні пропозиції та рекомендації, спрямовані на усунення виявлених недоліків та підвищення цивільно-правової охорони інтелектуальної власності [1, с. 215]. Все це й обумовлює прискіпливу увагу до дослідження актуальних проблем судового захисту прав інтелектуальної власності.

Перш за все, слід зауважити, що право інтелектуальної власності — це право особи на результати інтелектуальної, творчої діяльності та інші об'єкти, визначені чинним законодавством України. Воно є недоторканим: ніхто не може бути позбавлений цього права чи обмежений в його здійсненні, крім випадків та в порядку, встановлених законом.

До об'єктів права інтелектуальної власності зокрема належать: літературні та художні твори в сфері літератури, науки та мистецтва; виконання: фонограми, відеограми і передачі (програми) організацій мовлення; комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних); винаходи, корисні моделі, промислові зразки; наукові відкриття; компонування (топографії) інтегральних мікросхем; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин, породи тварин; позначення: комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення тощо; нерозголошена інформація (комерційна таємниця) [2, с. 39]. Крім того, до

об'єктів права інтелектуальної власності належить захист від недобросовісної конкуренції.

Збереження, зміцнення і розвиток інтелектуального потенціалу нашої держави необхідно вважати пріоритетними інтересами України. тому перед державною системою охорони інтелектуальної власності стоять спрямовані на подальше поширення міжнародних та європейських стандартів завдання оптимізації правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності, необхідність проведення державної політики, спрямованої на поширення відповідних знань у цій сфері серед різних верств населення [1, с. 213].

Захист прав і законних інтересів суб'єкта права інтелектуальної власності реалізується через механізм захисту, що становить систему форм, способів і засобів діяльності відповідних юрисдикційних органів та зацікавлених осіб. Елементами вказаного механізму захисту є норми права, суб'єкти захисту права інтелектуальної власності, юрисдикційні органи держави [3, с. 48].

Зазначений підхід впливає з положень, закріплених ст. 15 ЦК України [4], якою закріплено, що кожна особа має право на захист свого права в разі його порушення, невизнання чи оспорювання, а також право на захист свого інтересу, який не суперечить загальним засадам цивільного законодавства. Це дає підстави науковцям стверджувати, що захист визнається наслідком порушення, невизнання чи оспорювання права або охоронюваного законом інтересу, а тому захистом охоплюються лише передбачені законом засоби, що спрямовані на відновлення чи визнання права та (чи) охоронюваних законом інтересів уповноважених суб'єктів. Його функціональним призначенням є відновити за допомогою правових засобів правове становище, що існувало до правопорушення, або компенсувати все, що було втрачене внаслідок його вчинення [5, с. 120].

Отже, як свідчить аналіз, судовий захист прав інтелектуальної власності є складовою галузевого цивільно-правового принципу судового захисту цивільного права та інтересу. Він має свої особливості, викликані природою об'єктів права інтелектуальної власності, та сутністю особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності. На реалізацію цього принципу у сфері інтелектуальної власності впливають й особливості набуття правової охорони результатами інтелектуальної, творчої діяльності, та способи захисту, визначені спеціальним законодавством у сфері інтелектуальної власності [6, с. 94].

Судова форма є однією з найбільш застосовуваних форм захисту. Однак існують певні недоліки та неточності, які потребують свого вирішення та вдосконалення.

Так, наприклад, складнощі виникають у процесі збору доказів, які можуть підтвердити чи спростувати наявність факту порушення права інтелектуальної власності. Варто підкреслити, що основна проблема полягає не в доказуванні факту використання прав інтелектуальної власності, а в доказуванні дії чи бездіяльності, які тягнуть за собою порушення або створюють умови для порушення прав інтелектуальної власності.

Однією з найбільш гострих проблем, яка стоїть на шляху захисту прав інтелектуальної власності, особливо якщо застосовується судовий порядок розгляду спору, є відсутність чітко визначеного механізму відшкодування збитків і методика розрахунку збитків. Вважається, що відсутність методики розрахунку збитків є характерною для тих країн, у яких на рівні їхнього національного законодавства не передбачені компенсація. Для України розв'язання цієї проблеми має бути одним з перших завдань.

Крім цього, складнощі виникають і при виявленні джерела порушення

прав інтелектуальної власності. Адже нерідко розповсюдженням контрафактних товарів займаються посередники, які є добросовісними. Внаслідок цього досить важко виявляється простежити весь ланцюг від розповсюджувачів до безпосереднього порушника.

Окреме місце посідає розв'язання спорів з порушення прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет. Ця проблема також вимагає законодавчого врегулювання [5, с. 121-122].

Незважаючи на те, що в Україні існує система охорони прав інтелектуальної власності, яка відповідає міжнародним стандартам, необхідно вирішувати на законодавчому рівні питання наближення до законодавства Євросоюзу в сфері охорони промислової власності.

Удосконалення правотворення у сфері інтелектуальної власності повинно відбуватися комплексно й послідовно, спираючись на відповідну спеціальну національну програму, яка підпорядкована не швидко - плинним інтересам тих або інших політичних та комерційних сил, а інтересам усього суспільства.

Оптимізація правотворення у сфері інтелектуальної власності в Україні ефективно сприятиме розвитку наукового та інтелектуального потенціалу української нації, здійсненню економічного прориву в умовах світової економічної кризи, виходу до сфери виробництва високих інноваційних технологій та увійти до числа економічно розвинутих держав. Удосконалення законодавства в сфері інтелектуальної власності, усунення певних прогалин у праві сприятиме запобіганню правопорушенням в цілому, зміцнить економічну сферу впливу при міжнародному співробітництві, надасть можливість нашій країні впевненіше розвиватись у сфері інноваційної діяльності. Зазначені вище чинники сприятимуть посиленню не лише правової охорони інтелектуальної власності, розвитку ринкових відносин, а й, значною мірою, процвітанню нашої країни [1, с. 216].

Таким чином, вирішення наведених проблем потребує створення додаткових правових механізмів захисту прав інтелектуальної власності.

Крім того, в сучасних євроінтеграційних умовах сучасна Україна, як ніколи раніше, потребує правильного й розумного реформування державної політики у сфері права інтелектуальної власності. Адже державна влада відіграє досить важливу роль у перетворенні України на демократичну, сильну й цілісну державу, тому влада нашої держави повинна направити свої зусилля на доведення правової реформи у сфері права інтелектуальної власності до певного рівня й втілити її у життя.

Бібліографічні посилання:

1. Бошицький Ю. Л. Інтелектуальна власність в сучасній Україні – актуальні питання модернізації та правового регулювання / Ю. Л. Бошицький // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 1. – С. 213-217.
2. Денисюк О. П. Проблеми та перспективи розвитку охорони інтелектуальної власності в Україні / О. П. Денисюк // Адвокат. – 2009. – № 7. – С. 38-41.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
4. Гумега О. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: пошук шляхів удосконалення / О. Гумега // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2014. – № 6. – С. 118-125.
5. Гумега О. Судовий захист прав інтелектуальної власності в Україні як один із принципів цивільного права / О. Гумега // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. – № 2. – С. 88-95.